

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO

Univerza v Ljubljani
Fakulteta *za upravo*

Seminarska naloga

Upravno pravo

POSAMIČNI AKTI

Predmet: Upravno Pravo

Mentorica:

Študenta:

Ljubljana, november 2006

KAZALO

1 UVOD.....	3
2 POSAMIČNI (INDIVIDUALNI) PRAVNI AKTI.....	4
2.1 OBLASTNI POSAMIČNI AKTI.....	4
2.1.1 POJEM POSAMIČNEGA UPRAVNEGA AKTA.....	4
2.1.2 UPRAVNA ODLOČBA.....	4
2.1.3 SODNI AKT.....	5
2.2 BISTVENE ZNAČILNOSTI POSAMIČNEGA UPRAVNEGA AKTA.....	6
2.3 VRSTE POSAMIČNIH UPRAVNIH AKTOV.....	6
2.3.1 NEGATIVNI POSAMIČNI UPRAVNI AKTI.....	6
2.3.1.1 PRAVICA DO ODLOČBE.....	7
2.3.1.2 PRAVICA DO PRITOŽBE.....	7
2.3.2 POZITIVNI POSAMIČNI UPRAVNI AKTI.....	8
2.3.2.1 KONSTITUTIVNI.....	8
2.3.2.1.1 Zapovedujoči konstitutivni upravni akti.....	8
2.3.2.1.2 Prepovedujoči konstitutivni upravni akti.....	9
2.3.2.1.3 Pooblaščajóči konstitutivni upravni akti.....	9
2.3.2.2 DEKLARATORNI.....	10
2.4 PRAVNOMOČNOST POSAMIČNIH UPRAVNIH AKTOV	10
2.4.1 FORMALNA PRAVNOMOČNOST.....	10
2.4.2 MATERIALNA PRAVNOMOČNOST.....	11
2.5 ZASEBNI PRAVNI AKTI (pravni posli).....	11
3 ZAKLJUČEK.....	13
VIRI IN LITERATURA.....	14

1 UVOD

V seminarski nalogi je predstavljen pojem posamičnega pravnega akta. Za pisanje seminarske naloge sva se odločila, ker gre za možno boniteto pri opravljanju izpita in tudi, ker sva se s tem naslovom, ki ga v tej seminarski nalogi obravnavava, že srečala v prvem letniku študija.

Prav tako se nama zdi koristno, da študentom predstaviva posamične akte, ker se jih bo večina, kot bodočih upravnih delavcev, pri svojem delu z njimi srečevala. V nalogi bova posamične pravne akte poizkušala natančno opredeliti in razložiti. Vsebina naloge razveji pojem na njegove glavne značilnosti, ter jih predstavi. Bralcu na kratko razgrne predstavo, kako pojem posamičnega pravnega akta lebdi nad celotnim pravnim sistemom kot takim, ter ga seznaniti s širino tega pojma. Naloga pove, kaj je posamični pravni akt, kako sploh nastane, kakšno vlogo igra v pravnem sistemu družbe ter kaj vse se znajde pod njegovim okriljem.

Nalogo bova predložila v fizični obliki, prav tako pa jo bova predstavila, kajti edino tako, doseže smisel seminarske naloge.

2 POSAMIČNI (INDIVIDUALNI) PRAVNI AKTI

Vse posamične akte lahko razdelimo na oblastne in neoblastne, glede na subjekte, ki jih oblikujejo, njihove pristojnosti oziroma sposobnost in tudi učinke pravnih aktov.

Oblastni pravni akti so akti, ki jih izdajajo državni organi pri izvrševanju svojih pristojnosti ter z njimi enostransko zavezujejo pravne subjekte. To so upravni in sodni akti. Neoblastni akti pa so zasebni pravni akti, pri katerih ne gre za izvrševanje oblastnih pooblastil, temveč za urejanje konkretnih pravnih razmerij med pravno izenačenimi subjekti ob spoštovanju njihove samostojnosti (avtonomnosti). Med enim in drugimi so bistvene razlike po vsebini in tudi obliki.

2.1 OBLASTNI POSAMIČNI AKTI

Med oblastnimi pravnimi akti vlada hierarhija-nižji pravni akt mora biti v skladu z višjim. Tako mora zakon biti v skladu z Ustavo, podzakonski predpisi, predpisi lokalnih skupnosti in predpisi nosilcev javnih pooblastil pa v skladu z Ustavo in zakonom.

2.1.1 POJEM POSAMIČNEGA UPRAVNEGA AKTA

Posamični pravni akt je izjava volje, sprejeta z namerom, da nastane pravni učinek, da se opravi neka sprememba v danem pravnem redu (Čebulj, 2005, 147).

Posamični akt je akt, ki vsebuje posamično normo, s katero se ureja konkretno upravno pravno razmerje praviloma na individualen način. Njegova vsebina je norma s katero se odloči o pravici, obveznosti ali pravni koristi določenega ali določljivega posameznika ali druge osebe. V materialnem smislu je posamični upravni akt odločitev o vsebini upravne stvari.

V formalnem pogledu pa je posamičen upravni akt predpisana oblika, kateri po predpisanem postopku odloči pristojni upravni organ o upravni stvari.

Upravne akte izdajajo upravni organi kot nosilci oblasti (pa tudi organi samoupravnih skupnosti, podjetij in organizacij, če so pooblaščen za opravljanje nekaterih nalog državne uprave). Z njimi enostransko, na podlagi ustreznega splošnega upravnega akta ustanovijo, spremenijo ali odpravijo pravice in dolžnosti v konkretnih pravnih razmerjih, v katerih prihaja do soočenja med interesi posameznikov in javnimi interesi. Zaradi zavarovanja javnega interesa, ob siceršnjem spoštovanju posameznikovih pravic, smejo v posameznih primerih upravni organi odločati po prostem preudarku, če jim tako pooblastilo da zakonodajalec izrecno z oblikovanjem odločb, iz katerih izhaja dispozicije, ki dajejo diskrecijsko pravico.

2.1.2 UPRAVNA ODLOČBA

Najpomembnejši posamični upravni akt je odločba, s katero pristojni upravni organ izda bodisi po uradni dolžnosti bodisi na zahtevo stranke. Izdajanje upravnih odločb je podrobno urejeno v splošnem

upravnem postopku. Pravilno izveden upravni postopek naj bi omogočil nastanek zakonite upravne odločbe. Ker gre za pomemben posamični akt, je zakonodajalec določil bistvene oblikovne prvine upravne odločbe. Vsaka odločba mora imeti uvod, kjer so navedeni podatki o organu, ki je odločal, o stranki in njenih morebitnih pooblaščenih ali zastopnikih ter kratko označbo zadeve, o kateri je organ odločal. Osrednji del je izrek, v katerem upravni organ oblikuje svojo odločitev. Razloge zanjo, tako z dejanskega kot pravnega vidika, pa najdemo v obrazložitvi odločbe. Na koncu, v pravnem pouku, upravni organ stranko še pouči o njeni pravici, da se lahko pritoži proti odločbi. V pritožbi je mogoče zatrjevati, da pri izdajanju odločbe niso bila spoštovana postopkovna pravila, da ni bilo pravilno in popolno ugotovljeno dejansko stanje, ali pa da ni bil pravilno uporabljen splošni pravni akt, ki po vsebini zavezuje upravnega organa pri njegovem odločanju. Če pritožnik meni, da tudi v pritožbenem postopku ni dosegel zavarovanja svojih pravic, lahko sproži upravni spor, v katerem upravno sodišče odloča o tem, ali je upravni akt zakonit. Ko je pritožbena pot izčrpana (ali pa do nje ne pride), postane odločba dokončna oziroma pravnomočna. Upravni postopek v takem primeru predvideva izredna pravna sredstva, s katerimi je iz razlogov, ki jih zakonodajalec šteje za dovolj tehtne, mogoče dokončno upravno odločbo odpraviti, razveljaviti ali spremeniti.

2.1.3 SODNI AKT

Sodni akti so oblastni akti, s katerimi sodišča na podlagi ustave in zakonov v kazenskem, pravnem, nepravnem ter izvršilnem postopku odločajo o kaznivih dejanjih, premoženjskih in osebnih sporih ter v drugih zadevah, ki terjajo sodno odločanje, kakor tudi v primerih, kjer je potrebna prisilna izvršitev sodnih odločb.

Osrednji sodni akt je sodba, s katero sodišče odloči v kazenskem in pravnem postopku, pa tudi v upravnem sporu. Sodišča izdajajo tudi sklepe, s katerimi odločajo o vprašanih, ki se nanašajo na potek postopka.

Sodno odločanje je izredno pomembno za varovanje človekovih pravic ter varnost pravnih razmerij sploh, zato je sodiščem zagotovljena visoka stopnja neodvisnosti. Sodniki morajo nepristransko in zakonito odločati. Sodni postopki so urejeni z obsežnimi in natančno določenimi pravnimi pravili, ki naj zagotovijo, da bodo čim bolj pravilno in popolno ugotovljena vsa dejstva, ki so pomembna za sodno odločitev, ter da bo njihova pravna presoja pravilna in ustrezno utemeljena.

V kazenskem postopku ki se začne vselej le na zahtevo ali predlog upravičenega tožilca, sodišče izdaja obsodilne, oprostilne ter zavrnilne sodbe:

Obsodilno sodbo sodišče izreče, kadar ugotovi, da je obtoženec storil kaznivo dejanje in da je kazensko odgovoren ter mu zato odmeri kazensko sankcijo.

Z oprostilno sodbo sodišče obtoženca oprosti obtožbe:

- če dajanje, ki je predmet obtožbe, ni kaznivo dejanje;
- če so podane okoliščine, ki izključujejo kazensko odgovornost;
- če ni dokazov, da je obtoženec storil dejanje.

Z zavrnilno sodbo pa sodišče odloči tedaj, če ugotovi, da niso podani procesni pogoji za kazenski pregon.

V pravnem postopku sodišče lahko izda dajatvene, ugotovitvene ter oblikovalne sodbe. Z dajatveno sodbo sodišče naloži tožencu, da v korist tožnika nekaj da, opusti ali dopusti. Z ugotovitveno sodbo sodišče izreče, ali obstoji določena pravica ali pravno razmerje, z oblikovalno pa razveže, spremeni ali

na novo oblikuje določeno pravno razmerje. Sodba mora imeti predpisane sestavne dele enake kot upravna odločba.

2.2 BISTVENE ZNAČILNOSTI POSAMIČNEGA UPRAVNEGA AKTA

KONKRETNOST- to pomeni, da je v aktu vsebovana norma, ki ureja določeno konkretno razmerje na podlagi že obstoječega in ugotovljenega dejanskega stanja.

AVTORITATIVNOST- to pomeni, da upravni organ izda akt s takšno vsebino, kakšna izhaja iz splošne norme. V primerih in pod pogoji, določenimi z zakonom, se akt lahko izda tudi po uradni dolžnosti, drugače pa na predlog stranke.

Pravno učinkovanje akta se kot značilnost kaže s treh vidikov; z vidika naravne pravice oziroma obveznosti, ki jo ureja v aktu vsebovana norma, z vidika načina urejanja pravice oziroma obveznosti in z vidika časa učinkovanja.

NARAVA PRAVICE- posamični upravni akt lahko učinkuje ali samo med prizadetimi udeležencev upravnopravnem razmerju, ki ga ureja v aktu vsebovana posamična norma. V takšnem primeru govorimo o relativnih pravicah oziroma obveznostih in o relevantnem učinku. Posamični akt lahko ima učinek tudi na druge osebe, ki niso neposredno udeležene v upravnopravnem razmerju, ki ga norma, vsebovana v aktu, ureja. V tem primeru govorimo o absolutnih pravicah in o absolutnem učinku.

NAČIN UREJANJA- norma, ki je vsebovana v posamičnem upravnem aktu lahko na novo ustanavlja pravico ali obveznost ali pa že obstoječo spreminja ali ukinja; v tem primeru govorimo o konstitutivnih aktih, ki učinkujejo samo za naprej. Norma, vsebovana v posamičnem aktu, lahko samo ugotavlja obstoj že obstoječe pravice ali obveznosti; v takšnem primeru govorimo o deklarativnih aktih, ki učinkujejo za naprej in nazaj.

ČAS UČINKOVANJA- posamični upravni akt začne učinkovati za organ, ki ga je izdal, z dnem njegove odprave, za stranko pa začne učinkovati z dnem, ko mu je vročen ali z dnem razglasitve. Glede prenehanja učinkovanja pa posamični upravni akt ni eksistenčno vezan na existenco predpisa, na katerem je temeljila njegova izdaja. To ne pomeni, da se obseg pravice, vsebovane v pravnomočnem posamičnem aktu ne bi mogel spremeniti glede na spremenjene predpise. Po izdaji posamični upravni akt »živi svoje življenje«, veljati preneha praviloma le takrat, kadar je izdan kot temporarni akt.

2.3 VRSTE POSAMIČNIH UPRAVNIH AKTOV

Posamični upravni akti (upravne odločbe) so pozitivni in negativni.

2.3.1 NEGATIVNI POSAMIČNI UPRAVNI AKTI

Negativni posamični upravni akti so:

- procesno negativni (zavržene zadeve iz procesnih razlogov)

- meriotorno negativni (zavrjnenje zahteve kot neutemeljene)

Negativni upravni akti so zavrnilni ali oziroma akti zavrženja zahtevka. Negativni upravni akt je tisti akt iz katerega je razvidna namera vzdrževanja obstoječega stanja (status quo). Imenujemo jih zavrnilne akte, ker izrecno oziroma molče zavračajo spremembo obstoječega pravnega sistema oziroma razmerja. Negativni upravni akti se redko in le izjemoma izdajajo po uradni dolžnosti, najpogosteje so to akti, izdani na zahtevo stranke. Z negativnimi akti upravni organi zavračajo sprejem pozitivnega akta katerekoli vrste (npr. gradbeno dovoljenje). Stranki se lahko zavrne zahtevka na vseh stopnjah in ne le na prvi stopnji.

2.3.1.1 PRAVICA DO ODLOČBE

Vsaka oseba ima pravico zahtevati, da se ugotovi ali strankin zahtevka resnično obstaja, to je, da se na njegovo zahtevo izvede postopek. Če se ugotovi v samem postopku, da vlagatelj zahteve nima aktivne legitimacije glede svojega zahtevka, potem preneha biti stranka v postopku nasploh. S tem je vlagatelj z odločbo o neobstoju aktivne legitimacije zavrnjen tudi glede zahtevka o glavni upravni stvari.

Vlagatelj trdi, da ima materialno pravico ga legitimira, da se ga lahko šteje kot stranko samo v postopku o aktivni legitimaciji, torej v bistvo v predhodnem postopku.

2.3.1.2 PRAVICA DO PRITOŽBE

Stranka ima poleg tega tudi pravico do pritožbe, kar pa ne velja za anonimne pritožbe, saj neznana oseba ne more biti stranka v postopku.

Upravna oblast je dolžna izdati odločbo tudi v zadevah iz diskrecionarne pristojnosti tako kakor je to dolžna storiti pri pravno vezanih aktih. Molk uprave praviloma pomeni domnevno negativno odločbo, zaradi česar se lahko stranka po izteku zakonitega roka za izdajo odločbe pritoži na instančni organ, kjer vloži zahtevo za ovržene »negativne odločbe« organa, ki je molčal, t.j. ni izdal odločbe.

2.3.2 POZITIVNI POSAMIČNI UPRAVNI AKTI

Glede na učinke, ki jih ustvarjajo posamični upravni akti, jih razdelimo na v oblikovalne oziroma konstitutivne in ugotovitvene oziroma deklarativne pravne akte.

Pozitivni upravni akt je vsak akt, ki povzroči določeno spremembo pravnega stanja, pri čemer je lahko tak akt bodisi konstitutiven bodisi deklarativen. Značilnost pozitivnih konstitutivnih konkretnih pravnih aktov je v tem, da ustvarjajo nova razmerja ali pa da obstoječa razmerja spremenijo oziroma ukinejo, medtem ko je značilnost deklarativnih aktov, da le ugotavljajo obstoječe pravno stanje, t.j. izjavljajo kakšno je to stanje.

Pri pozitivnih upravnih aktih je glavno, da je upravno organ s svojo dejavnostjo in z izjavo svoje volje povzročil določeno konkretno spremembo obstoječega stanja (status quo).

2.3.2.1 KONSTITUTIVNI

Za konstitutivne posamične akte je bistveno to, da spadajo v skupino pozitivnih aktov, ker vedno povzročijo določeno spremembo pravnega stanja, tako da bodisi za novo vzpostavitev pravice ali obveznosti, bodisi da jih ukinjajo oziroma spreminjajo. Vse navedene akte označujemo z izrazom konstitutivni posamični upravni akti.

V grobem ločimo tri skupine pozitivnih posamičnih upravnih aktov:

- KONSTITUTIVNI V OŽJEM POMENU- so samo tisti akti, ki na novo konstituirajo določeno pravico ali obveznost, ki za stranko do izdaje odločbe še ni obstajala
- REKONSTITUTIVNI- so tisti akti, ki spreminjajo že obstoječe pravice ali obveznosti
- DEKONSTITUTIVNI- so tisti akti, ki ukinjajo določeno pravico ali obveznost

Konstitutivni upravni akti v ožjem pomenu:

- Zapovedujoči konstitutivni upravni akti
- Prepovedujoči konstitutivni upravni akti
- Pooblaščajóči konstitutivni upravni akti

2.3.2.1.1 *Zapovedujoči konstitutivni upravni akti*

Te akte imenujemo tudi »ukazovalni akti« oziroma »zapovedujoči akti na dejanje ali opustitev«. Med konstitutivne upravne akte v ožjem smislu se najprej uvrščajo zapovedujoči akti, ki nalagajo obveznosti in bremena, to so onerozni akti, ki so v bistvu zapovedi in prepovedi upravne oblasti. V prvem primeru upravna oblast ukaže, da se nekaj stori, v drugem primeru pa upravna oblast ukaže, da se nekaj ne stori. Potemtakem je zapovedujoči tisti upravni akt s katerim upravna oblast subjektom zapoveduje opraviti določeno dejanje ali opustitev. S stališča tistih, katerim so namenjena, imajo te zapovedi značaj ustvarjanja novih obveznosti, dolžnosti oziroma novih bremen.

2.3.2.1.2 Prepovedujoči konstitutivni upravni akti

Včasih akt vsebuje dejansko poleg zapovedi še prepoved, npr. če se nekemu odredi kraj nastanitve, to pomeni isto kot prepoved življenja v nekem drugem kraju.

2.3.2.1.3 Pooblaščajóči konstitutivni upravni akti

Za razliko od zapovedujoóih, se pooblaščajóči akti takšni akti s katerimi se ne zožuje, temveó razširja določena sfera, skratka daje se večja svoboda oziroma pooblastila. To so akti, ki jih teorija deli na privilegije (koncesije) ter dovoljenja (konsenze). S privilegijem oziroma koncesijo se dodeljuje določeno povsem nova pooblastilo, medtem ko dovoljenje zgolj izprióuje, da s stališóa javnega interesa ni nobene ovire za svobodno izvrševanje določene dejavnosti. V prvem primeru organ deluje pozitivno, v drugem pa negativno.

Pooblašóajóóe konstitutivne akte pa lahko razdelimo na podskupine:

- Akti, s katerimi se prizna nekemu sposobnosti
- Akti, s katerimi se priznajo oz. dodeljujejo pravice
- Akti, s katerimi dajejo dovoljenja
- Akti, s katerimi se ustvarjajo vzajemna pravna razmerja
- Akti, s katerimi se ustvarjajo nove pravne situacije v postopku

Vsem navedenim aktom je skupno, da se izdajajo v korist posameznika, zato so ti akti po pravilu nesamostojni. Upravna oblast konstituira neko ugodno pravno situacijo za posameznika, ni pa dolžna to storiti brez izražene volje zainteresiranega.

Akti priznanja sposobnosti

Lahko so splošne narave al pa doloóen konkretni posel. Primer splošne sposobnosti je npr. priznavanje pravne sposobnosti. Te se običajno izrecno ne priznava fiziónim osebam, ker jo slednje tako ali tako dobijo z rojstvom, medtem ko pravne oseba ne morejo obstajati brez izdanega akta priznavanja pravne sposobnosti.

Akti priznavanja oz. dodeljevanja posebnih sposobnosti

Sem spadajo akti priznavanja individualnih kvalifikacij, npr. akt priznavanja pogojev za vpis v imenik odvetnikov, akt priznavanja, ki jih dajejo razna šolska sprióevala, posebna sprióevala izdana na strokovnih in višjih ter visokih šolah.

Ustanovitev pravice

Akti s katerimi se dodeljujejo pravice konstitutivni akti. Te pravice so lahko najraznovrstnejše vsebine, lahko so zasebne pravice, javne pravice posebne óastne pravice itd. Takšni akti niso mnogošótevilni, ker so pravice precizirane z zakoni.

Dovoljenje (licenca)

Predstavljajo najpogostejšo in najbolj tipično vrsto konstitutivnih upravnih aktov. S priznavanjem sposobnosti se daje neka nova moó. Dovoljenja predpostavljajo neko predhodno prepoved v abstraktni obliki, z dovoljenjem pa se prepoved postavi izven veljave in namesto prepovedane postane ta aktivnost svobodna.

Akti, ki povzročajo vzajemne pravice in obveznosti

To so upravni akti, ki hkrati povzročajo pravice in obveznosti. Pri njih je govora o obvezno sestavljenih aktih, ki ne morejo povzročati pravic, ne da bi povzročili dolžnost. To so akti, ki ustvarjajo vzajemna (recipročna) pravna razmerja, torej cel niz pravic in obveznosti naenkrat.

Akti, ki povzročajo nove pravne situacije v postopku

Takšni akti so svojstveni postopkom nasploh, pa tudi upravnem postopku. Običajno se izdajajo v samem procesu in to ne kot akti, temveč se navadno le zaokroži določen del celote. Sem spadajo vzporedne odločbe v smislu Zakona o upravnem postopku. Med temi vzporednimi odločbami so tudi takšne, ki ustvarjajo pravice, toda največji del teh odločb ustvarja zgolj le nove pravne situacije.

2.3.2.2 DEKLARATORNI

Deklarativni upravni akti so akti, ki potrjujejo obstoj določenih pravno pomembnih razmerij, stanj ali dejstev. Takšni deklarativni upravni akti so npr. vpis v volilni imenik kot potrditev obstoja volilne pravice, potrdilo o državljanstvu, vpisi v matičnih knjigah itn. Take akte tudi štejemo za individualne upravne akte, ki pa pomenijo samo izpolnjevanje dolžnosti določenih upravnih organov, ki jim splošni predpisi nalagajo izdajo takšnih potrdil. Po svojem bistvu so pravzaprav samo materialni akti uprave, ker ne ustvarjajo niti ne spreminjajo ali odpravljajo pravic in dolžnosti, temveč samo izpričujejo njihov obstoj in neobstoj. Trenutek nastanka deklarativnih aktov ni identičen s trenutkom njihove izdaje, zato veljajo za naprej in nazaj.

2.4 PRAVNOMOČNOST POSAMIČNIH UPRAVNIH AKTOV

Namen pravnomočnosti je zagotoviti nespremenljivost z aktom oziroma z v njem vsebovano posamično upravno pravno normo zrejenega upravno pravnega razmerja. Namen je torej zagotoviti pravno varnost udeležencev tega razmerja. Pravnomočnost velja za isto dejansko in pravno stanje med istimi strankami (v postopku ima pravnomočnost učinek "ne bis in idem")- za pridobljene pravice štejejo zlasti tiste, ki so pridobljene s pravnomočnimi odločbami. Ločimo dva vidika pravnomočnosti, formalno in materialno pravnomočnost.

2.4.1 FORMALNA PRAVNOMOČNOST

Formalna pravnomočnost pomeni, da o isti upravni stvari (za isto upravno stvar gre, če gre za iste stranke, isto dejansko stanje in tisto pravno podlago odločanja) ne more biti še enkrat odločeno; formalna pravnomočnost veže predvsem stranke v tem smislu, da ne morejo zahtevati ponovnega odločanja o isti stvari, poleg tega tudi ne morejo več vlagati rednih pravnih sredstev v upravnem postopku (pritožbe) in ne več zahtevati sodnega varstva s tožbo v upravnem sporu; možna so samo izredna pravna sredstva.

2.4.2 MATERIALNA PRAVNOMOČNOST

Materialna (vsebinska) pravnomočnost pomeni nespremenljivost vsebine posamičnega upravnega akta oziroma dispozitiva (izreka) kot tistega njegovega dela, s katerim je odločeno o upravni stvari.

Materialna pravnomočnost veže tako stranko kot tudi upravni organ (če se krši, je posledica odprava po nadzorstveni pravici, če je bila stvar že rešena in to drugače). Materialna pravnomočnost nastopi, ko je posamični upravni akt formalno pravnomočen in tudi niso več mogoča izredna pravna sredstva.

Posamični upravni akti, ki ne postanejo pravnomočni:

- Nični akti,
- Pravno neobstoječi akti (tudi če dejansko obstajajo),
- Izpodbojni akti, če se jih v predpisanem roku uspešno izpodbija.

Pri posamičnih upravno-pravnih normah poleg formalne in materialne pravnomočnosti poznamo tudi dokončnost. To je posledice tega, da je zoper posamično upravno-pravno normo poleg rednega pravnega sredstva (pritožbe) in izrednih pravnih sredstev dovoljen tudi upravni spor.

Zanesljivost pravnih razmerij nasploh, pravna varnost posameznikov in ugled državne oblasti terjajo, naj bodo odločbe organov javne oblasti čim bolj trdne in naj imajo čim trajnejšo veljavo. Kljub temu se ni moč v življenju izogniti primerom, kjer bi vztrajanje na pravnomočnosti odločbe za vsako ceno pomenilo očitno nezakonitost ali pa krivičnost in prehudo trdoto. Tu gre lahko za nedopustno prekoračenje pristojnosti odločujočega organa, za težke pomanjkljivosti v postopku ali očitne in hude kršitve pravnih predpisov pri izdaji odločbe, ki jih tudi pritožbena instanca ni odpravila na podlagi redne pritožbe, ker take pritožbe ni bilo ali ker teh pomanjkljivosti in kršitve ni spoznala.

Nekatere navedenih razlogov, imenujemo jih ničnostne razloge, mora upoštevati odločujoči ali nadzorni organ ob vsakem času, bodisi da gre za še za postopek na prvi ali drugi stopnji bodisi da gre za čas po formalni pravnomočnosti, in to po uradni dolžnosti ali na zahtevo prizadete stranke ali državnega tožilca. Če organ, ki odloča o teh razlogih, spozna, da so podani, razglasi odločbo za nično. Dopustnost razveljavitve ali odprave pravnomočne odločbe iz drugih navedenih razlogov, ki ne veljajo za ničnostne, pa je časovna omejitev. Pravna sredstva, s katerimi stranka ali državni tožilec povzročita odpravo, razveljavitev ali spremembo formalno pravnomočne odločbe, imenujemo izredna pravna sredstva. Mednje štejemo obnovo postopka, ničnostno pritožbo, nadzorstveno pritožbo in zahtevo za varstvo zakonitosti. V upravnem postopku je tako izredno pravno sredstvo tudi vrnitev v prejšnje stanje, ki ga dovoli odločujoči organ stranki, ki je iz opravičenih vzrokov zamudila kakšno dejanje postopka in ga zaradi tega ne bi več mogla opraviti. S tem pravnim sredstvom se postopek vrne v stanje, kakor je bilo pred zamujenim procesnim dejanjem.

2.5 ZASEBNI PRAVNI AKTI (*pravni posli*)

Pravni posli so zasebni posamični akti s katerimi urejajo medsebojna razmerja pravni subjekti, posamezniki in tudi pravne osebe, ki nimajo lastnosti izvrševalcev javne oblasti ali vsaj ne nastopajo kot nosilci oblasti pri sklepanju pravnih poslov. Zanje je značilno, da nastanejo le tedaj, če jih pravni subjekti želijo skleniti. To njihovo svobodo odločanja označujemo kot avtonomijo volje, ki je značilna za celotno

področje zasebnega prava. Avtonomija pa je omejena z zakonodajalčevimi določbami, ki urejajo pogoje za nastanek, uresničevanje in prenehanje pravnih poslov.

Bistvene prvine vsakega pravnega posla so subjekti, volja, namen pravnega posla in njegova oblika. Za nastanek pravnega posla včasih zadošča izjava volje enega samega subjekta (npr. oporoka), praviloma pa sta za nastanek pravnega posla potrebna dva pravna subjekta, ki se dogovorita o medsebojnih pravicah in obveznostih.

Če pride pri sklepanju ali izpolnjevanju pravnih poslov med strankami do sporov, ki ga ne morejo rešiti po mirni poti, morajo spor prepustiti v odločanje sodišču.

Najpogostejša oblika pravnega posla je pogodba, ki jo lahko opredelimo kot izraženo soglasje volj dveh ali več strank, da želijo oblikovati, spremeniti ali odpraviti premoženjsko-pravno razmerje.

Za enostransko obvezne pogodbe je značilno, da vsaka id strank nastopa bodisi kot upnik bodisi kot dolžnik.

Dvostranska obvezna pogodba je pogodba, pri kateri sta obe stranki obenem tudi dolžnika. Kadar stranka ne prejme v zameno za svojo izpolnitev nobene nasprotne izpolnitve, je pogodba neodplačana, sicer je odplačana. Razlikujemo še pogodbe s trenutno, trajno ali zaporedno izpolnitvijo, tipizirane in netipizirane pogodbe, imenske in brezimenske, zložene in mešane, itn.

3 ZAKLJUČEK

V seminarski nalogi sva predstavila posamične (individualne) pravne akte, ki se delijo na oblastne in zasebne pravne akte. Pri oblastnih pravnih aktih sva predstavila pojem posamičnih pravnih aktih, razložila pomen upravne odločbe in sodnega akta. Temu so sledile bistvene značilnosti posamičnih upravnih aktov. Te delimo na pozitivne in negativne. Med prve uvrščamo konstitutivne in deklarativne pravne akte. Znotraj konstitutivnih pravnih aktov sva še razložila zapovedujoče in pooblaščajoe upravne akte. Pri negativnih posamični aktih sva še razložila pojem pravice do pritožbe in odločbe. V nadaljevanju sva definirala pojem pravnomočnosti posamičnih upravnih aktih. Slednjega sva še dodatno razčlenila na formalno in materialno pravnomočnost. Na koncu je še sledil opis zasebnih pravnih aktov. V zaključku bi rada poudarila, da sva se z izdelavo seminarske naloge dobro spoznala z temo posamičnih aktov, ki nama bo prav prišlo za izpit. Hkrati pa, da bova s predstavitvijo omogočila sošolcem lažje razumevanje omenjene teme.

VIRI IN LITERATURA

1. Čebulj, J.; Strmecki M. Upravno pravo, Fakulteta za upravo, avgust 2005, str. 147-165.
2. Ivanko, Štefan. Upravni praktikum 1, Ljubljana, VUŠ, julij 2002, str. 162-166.
3. Kušej, Pavčnik, Perenič. Uvod v pravoznanstvo, Ljubljana, 1998, str. 148-154; 176-177.
4. Perenič, Anton. Uvod v razumevanje države in prava, Ljubljana, Fakulteta za policijsko-varnostne vede, 2005, str. 167-172.
5. Virant, Grega. Pravna ureditev javne uprave, Ljubljana, Fakulteta za upravo, 2004, str. 35-38.
6. Zapiski z vaj.
7. zakon o kazenskem postopku. URL=
<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200496&stevilka=4234>).